

Karina Zamrazilová, *Dvojí život: Emigrace z Československa do Švýcarska v pamětnické perspektivě* (Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Praha: 2021).

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth, Ph.D.

Bakalářská práce (BP) Kariny Zamrazilové se z perspektivy orálně-historických pramenů zabývá otázkami historické subjektivity a (transnacionální) identity v případě několika narátorů, kteří na invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968 zareagovali emigrací, a to v jejich případě do Švýcarska. Významnou interpretační linií zde rovněž představuje židovské etno-kulturní ukotvení všech narátorů a skutečnost, že jejich rodiče byli přeživší holocaustu. Částečně problematické je omezení výzkumu na tuto skupinu narátorů, související se proměnou tématu práce, k němuž došlo relativně krátce před jejím odezdáním (práce měla původně pracovat se znatelně vyšším počtem narátorů). Avšak navzdory této redukci, která obecně řečeno, není příliš žádoucí, práce zůstala v zásadě teoreticky, metodologicky i výzkumně ucelená.

Text má standardní strukturu a od počátku se v kontextu současných prací bakalářských vyznačuje dobrou prací s koncepty a pojmy. Jedinou drobnou výtku v tomto směru mám k oddílu 3.7, zabývajícím se teoretickým ukotvením orální historie jako disciplíny, kde absentují odkazy, nasvědčující porozumění základní orálně-historické teoretické literatuře (dosud žel převážně pouze anglickojazyčné), avšak v rámci bakalářské práce je přijatelné i zpracování s pomocí notoricky známé metodologické publikace domácí proveniencí (Vaněk a Mucke 2011). Přeci jen však mohla autorka zaznamenat alespoň vydání českého překladu tak zásadní klasiky žánru, jakou je *Smrt Luigiho Trastulliho a jiné příběhy – Forma a význam v orální historii* od Alessandra Portelliho (Karolinum 2020).

Co je naopak v žánru BP viditelně nadstandardní, je v následujících oddílech projevené dobré konceptuální porozumění problematice migrace, transnacionalismu a identity, zejména ve vztahení k židovské sebeidentifikaci všech tří narátorů a také historickému kontextu zásadní události která se otiskla do subjektivity narátorů: to jest nucené emigraci po srpnu 1968.

Samotná analyticko-interpretativní část práce je uspořádána spíše tematicky než problémově a začíná reflexí dětství ze strany narátorů. Zde patrně nejsilnější interpretativní moment souvisí s tím, jak slovy narátorů „systém“ narušil vztahy a důvěru mezi generacemi ve smyslu reflexe, že v kontextu komunistické diktatury již od dětského věku nastoupil fenomén „dvojí morálky“ a dvojího slovníku:

jednoho veřejného a druhého soukromého, kritického.¹ Pokud bude autorka dále pokračovat ve svém studiu a zaměří se na orální historii, postupně také zmizí běžná začátečnická manýra, která čtivost práce poněkud snižuje, a to jest opírat se o poměrně rozsáhlé citace z rozhovorů, a její texty začnou nabývat ucelenější charakter. Oddíl, zabývající se samotnou emigrací, velmi dobře odhaluje vzpomínky na kolektivní a „cizí“ kulturní tlaky na emigraci, kterou nechápou jako „své“ vlastní rozhodnutí: především nátlak ze strany rodičů, dále vědomí, že mnoho židovských přátel již odešlo atd. Z mého hlediska je v tomto oddíle nejsilnější interpretativní moment, který autorka příliš nerozvinula, a to je kontrast paměti na švýcarskou „otevřenou náruč“, ve srovnání s neustálou drobnou „šikanou“ během dětství v komunistickém Československu, kdy jim byl zejména ve školním prostředí často vyčítán židovský původ, který se stal určitou diferenční kategorií, kterou používaly autority již od stupně třídní učitelky, aby narátory vydělovaly od ostatních.² Zde mám jenom drobnou faktografickou otázku na autorku: zmínovaný „švýcarský dialekt“, který se narátoři museli naučit po svém ukotvení v nové zemi měla být rétorománština? Z textu není patrné, o jaký jazyk se jednalo.

Další relevantní úvahy se nacházejí v oddíle 6.3 (Nacházení své vlastní identity v průběhu života), kde jsou dobře zachyceny na aktérské rovině projevené rozpory mezi starou československou, židovskou a pozdější (post-1989) českou identitou. Za rozvinutí by jistě stál důraz na kontrastní vnímání postav Miloše Zemana a Zuzany Čaputové. Preference slovenské, tj. v dnešním politickém kontextu zahraniční prezidentky, místo „vlastního“ prezidenta českého, je zejména v případě vzdělaných a liberálních elit, mezi které narátoři podle všeho patří, současný fenomén, který by si zasloužil rozvedení. Je to rozhodně figura, s jejíž pomocí se narátoři vymezují proti současné „české mentalitě“³ a která předznamenává jejich pozdější vymezování se proti národním nálepkám a jejich používání. V jejich uvažované nové „transnacionální“ identitě jsou tak občas používány identifikace regionální, vyhýbající se starým identifikacím národním: „...já říkám, já jsem Ženevanka z Prahy.“⁴ To mě vede k otázce, zdali by nebylo vhodné (zvláště, pokud autorka hodlá ve svém výzkumu pokračovat, nebo se text pokusí přetavit do podoby recenzované studie a bude se ucházet o její publikaci), narátorům interpretativně přisoudit dnes již identitu „evropskou“.

Závěrečné hodnocení

Bakalářská práce Kariny Zamrazilové představuje navzdory jistým, v posudku dříve zmíněným problematickým momentům, ve svém žánru poměrně zdařilý text,

1 Karina Zamrazilová, *Dvojitý život: Emigrace z Československa do Švýcarska v pamětnické perspektivě* (Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Praha: 2021), 22–23.

2 Zamrazilová, *Dvojitý život: Emigrace z Československa do Švýcarska v pamětnické perspektivě*, 28.

3 Zamrazilová, *Dvojitý život: Emigrace z Československa do Švýcarska v pamětnické perspektivě*, 31.

4 Zamrazilová, *Dvojitý život: Emigrace z Československa do Švýcarska v pamětnické perspektivě*, 33.

zabývající se věru komplexním tématem vnímání aktérské dějinné subjektivity především skrze rastr problematické transnacionální identity. Práce dobře pracuje s koncepty a pojmy a vykazuje analytickou a omezenou, ale relevantní interpretativní rovinu. Podle mého soudu práce odpovídá požadavkům, kladeným na práci bakalářskou na FHS UK, a proto ji **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení mezi známkami **2–1 (velmi dobře – výborně)**, a to v závislosti na průběhu obhajoby a na úvaze komise.

V Praze 6. 9. 2021

Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth, Ph.D.